

Zhytomyr Ivan Franko State University Journal.
Philosophical Sciences. Vol. 2(86)

Вісник Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
Філософські науки. Вип. 2(86)

ISSN: 2663-7650

ІСТОРИЯ ФІЛОСОФІЇ HISTORY OF PHILOSOPHY

УДК 13

DOI 10.35433/PhilosophicalSciences.2(86).2019.92-100

ВЧЕННЯ ПЛАТОНА ПРО ІДЕЇ ЯК КОНКРЕТНО-ІСТОРИЧНЕ РОЗУМІННЯ ІСТИНИ

І. Д. Загрійчук*

У статті розглянуто теоретичні та практичні передумови становлення вчення Платона про ідеї. Зокрема перипетії пошуку умов істинного знання у його попередників: Парменіда, софістів, Сократа. Софісти вважали, що якщо не існує нічого, окрім наявного, то не існує нічого хибного. Все існуюче для них було істинним. Зазначено, що людина не може обійтись в процесі пізнання без чуттєвого сприйняття світу, але його недостатньо для істинного знання. Істинне знання безпосередньо чуттям не дається, тому що в останньому знаходить собі місце будь-який зміст. Сократ, відстоюючи об'єктивність істини, спільної для всіх, намагався віднайти її в розумі. Але якщо кожен буде шукати істину в своєму розумі, то невідомо – знайде він там істину спільну, єдину для всіх, чи знову кожен свою, суб'єктивну.

З'ясовано, що винесення ідей, як духовних сутностей, за межі світу матеріальних речей у вченні Платона, обумовлено необхідністю забезпечення сталості предмета істини, оскільки спрямування пізнавальних зусиль на плинні речі, як це мало місце у софістів, чи на пошук істини в розумі, до чого закликав Сократ, призводило до релятивізації істини, а значить, до її суб'єктивного розуміння. Він зрозумів, що для того щоб істина була єдиною, спільною для усіх, необхідно щоб її предметом було незмінне утворення. Таким утворенням він визнав ідеї і помістив їх в окремому світі, світі відірваному від матеріальних речей. Обґрунтовано, що вчення Платона про ідеї є конкретно-історичною формою розуміння істини. Ідеї Платона та їхня роль у пізнанні істини є суттєвим проривом в тогочасному інтелектуальному житті, але будучи винесеними у потойбіччя, вони не до кінця пояснюють пізнавальний процес, а

* Доктор філософських наук, професор
(Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків, Україна)
zagrij@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-0319-3675

тому є історично обмеженим розумінням істини. Філософія Платона, як і вся попередня філософія цінна тим, що її вивчення та аналіз допомагають людині у формуванні теоретичного мислення, мислення в поняттях.

Ключові слова: буття, істина, ідея, історія, мислення, поняття

PLATO'S DOCTRINE ABOUT IDEAS A SPECIFIC-HISTORICAL UNDERSTANDING OF TRUTH

I. D. Zagriichuk

The article deals with theoretical and practical prerequisites for the formation of Plato's doctrine of ideas. In particular, the vicissitudes of finding the conditions of true knowledge in his predecessors: Parmenides, Sophists, and Socrates. The Sophists believed that if there was nothing but the existing, then there was nothing wrong. Everything that existed for them was true. It has been stated that one cannot go through the process of cognition without the sensory perception of the world, but that it is not sufficient for true knowledge. True knowledge is not given directly to the senses, because in the latter any content finds its place. Socrates, in defending the objectivity of truth shared by all, tried to find it in his mind. But if everyone will seek the truth in his mind, then it is unknown - he will find the truth there in common, one for all, or again each his own, subjective.

It has been found that bringing ideas as spiritual entities outside the world of material things in Plato's teaching is necessitated by the necessity of ensuring the constancy of the object of truth, since directing cognitive efforts to flow things, as was the case with the Sophists, or to search for truth in the mind, what Socrates called for led to the relativization of truth, and hence to its subjective understanding. He understood that in order for truth to be one thing in common for all, it was necessary for its object to be a constant formation. With this formation, he recognized the ideas and placed them in a separate world, a world detached from material things. It is substantiated that Plato's doctrine of ideas is a concrete-historical form of understanding the truth. Plato's ideas and their role in knowing the truth are a significant breakthrough in the intellectual life of the time, but being transmitted beyond, they do not fully explain the cognitive process, and therefore are a historically limited understanding of truth. Like all previous philosophy, Plato's philosophy is valuable in that its study and analysis help a person to form theoretical thinking, thinking in concepts.

Key words: Being, Truth, Idea, History, Thinking, Concept

Постановка проблеми. Проблема істини і проблема людини завжди були осердям філософських розмислів. Такими вони залишаються й сьогодні. Хоч умови існування нашого сучасника істотно змінилися і вони мало чим нагадують спосіб життя людей минулої ери, тим не менш пошуки істини, норм праведного життя, заснованого на істинному розумінні себе і світу, продовжують будоражити людину, займати її розум, не дають їй спокою.

Особливо проблематика істини актуалізувалась нині, коли перед

людиною постали нові виклики, пов'язані з екологією, загостренням економічних, політичних, культурних та інших проблем. Адекватна відповідь на загрози вимагає практичних дій. Але щоб результативно діяти, необхідно свої вчинки ґрунтувати на істинному знанні. Людина не може діяти краще, ніж вона думає. Тому проблема умов істинного мислення залишається актуальною.

Істина, як і сам її пошук, складний і суперечливий процес. В історії філософії він представлений у найбільш виразній формі. І сьогодні, коли вже й філософії інколи

відмовляють в її методологічній функції, очевидно, варто звернутись до цього джерела, її історії, щоб відчуті і зрозуміти неперехідні гносеологічні цінності, які себе ще не вичерпали, і, сподіваюсь, не вичерпають.

Безпосередньо теоретичні знахідки мислителів античної епохи, звичайно ж, використані нами бути не можуть. Але знання історії становлення мислення, усвідомлення перепитів в процесі пошуку його істинності, неодмінно відіграє позитивну роль у становленні сучасного мислення у молодого покоління. Ще Г. Гегель підкреслював, що немає іншого шляху пізнання істини, пізнання істинності самого мислення, ніж пройти тим шляхом, яким пройшло людство, затримуючись на кожному щаблі його теоретичного зростання.

Ступінь наукової розробленості. Історико-філософська проблематика стародавніх часів сьогодні дещо втратила у своїй популярності. Тим не менш, крім досліджень, які здійснювались у минулому столітті В. Ф. Асмусом, О. С. Богомоловим, Г. Гадамером, О. Ф. Лосевим, М. К. Мамардашвілі, є і свіжі наукові розвідки, присвячені як античній філософії загалом, так і філософії Платона зокрема. Серед них вітчизняні вчені А. Г. Тихолаз, Г. Хлебніков, В. Ю. Степанов, Ю. Глуценко, а також зарубіжні А. Геворкян, А. Родзевич та інші. Такі дослідження переважно здійснювались в межах навчальних, освітянських програм. Незважаючи на те, що вони проводились у контексті підготовки лекційних курсів, деякі з них написані або надто академічно, або з недостатньою інтерпретацією на відомому студентам емпіричному матеріалі, що ускладнює засвоєння теоретичного курсу та сповільнює формування понятійного мислення.

Окреслення невирішених питань, порушених у статті. Інтерпретувати теоретичні здогадки та висновки філософії Платона будемо на сучасному

емпіричному матеріалі для кращого усвідомлення нашими сучасниками глибинного змісту цієї філософії. Нам здається, що прозорої, простої та доступної інтерпретації філософії Платона сьогодні не вистачає. Тому бачимо своє завдання в тому, щоб адаптувати вчення античного мислителя до нинішніх реалій, чим полегшити сучасній молодій людині його зрозуміти.

Метою статті є аналіз філософії Платона в частині пошуку ним умов можливості істини, звертаючи особливу увагу на теоретичні умови та практичні обставини цього пошуку.

Виклад основного матеріалу. Класична доба античної філософії до створення Платоном вчення про ідеї вже мала свої напрацювання. Вони стосувались мислення, його спроможності пізнати істину. Якщо до софістів, як відомо, зусилля давньогрецьких філософів зосереджувались на пошуках первоначала, усвідомлення якого мало б забезпечити осмислення світу як певної цілісності, то класична доба в особі її філософів зацікавилась самим мисленням.

Софісти не були єдиними, тим більше першими, хто поставив проблему мислення як предмет аналізу. Зокрема Парменід, як представник елейської філософії, переймався проблемою буття, потрактувавши його як "те, що є" [10: 50]. Таке розуміння того, що існує дає підстави думати, що тільки існує те, що є. Але як тоді бути з тим, чого не існує? Адже те, чого сьогодні немає, завтра може з'явитись. Тим більше, що ми не можемо абсолютно заперечувати існування того, що вчора ще було, а сьогодні вже немає. Власне, Парменід так і говорить, продовжуючи попередню фразу словами: "чого немає, того не існує" [10: 50]. Але це ще не все. В іншому місці своєї поеми "Про природу" він заявляє: "одне і те ж думка і буття" [10: 50]. Такий поворот у

міркуваннях Парменіда свідчить про те, що автор цього висловлювання виходить за межі наявного буття і вважає буттям не те, що сприймається нашими чуттями, а ототожнює його з думкою.

Таким чином, справжнім буттям є не наявний світ матеріальних речей, а світ, що знаходиться поза ними. Як бачимо, філософська позиція засновника елейської школи філософії двояка. Тому їй не дивно, що з цієї школи "виростають як Демокрит, так і Платон" [2: 82]. У самого ж Парменіда протилежність між буттям та небуттям ще достатньо не усвідомлена. Хоч, як вважає Георг Гегель, саме з Парменіда почалась "філософія у власному сенсі цього слова" [11: 265].

Якщо Парменід, як і його учень Зенон, уважали, що тільки незмінне може бути істинним, то софісти в прагненні пізнати істину буття дійшли висновку, що все існуюче є істинним. Із одного і того ж твердження, що "буття є, а небуття нема" вони зробили не просто різні, а протилежні висновки. Софісти вважали, що якщо не існує нічого, окрім наявного, окрім сущого, то не існує нічого хибного. Відповідно, все існуюче є істинним. З цього приводу Г. Гегель зауважував, що оскільки у софістів негативність, небуття, визнання заперечення буття цілком відсутні, "то не існує нічого хибного; все суще, все, що існує для нас, необхідно істинно, і того, чого нема, ми зовсім не знаємо і не сприймаємо" [12: 167].

До чого веде таке розуміння істини і чи воно корелюється з пригодами нинішнього так званого здорового глузду. По-перше, якщо прийняти позицію софістів, що все істинно, тоді істинними слід визнати будь-які пороки, тому що вони існують. І це визнання буде стосуватись не лише, наприклад, брехні, а й тяжких кримінальних злочинів. Здавалося б, все так ясно і прозоро, що не варто про це й говорити. Але... По-друге, не так

вже й рідко сьогодні можна почути думку, що у кожного своя істина. Якщо у сфері природознавства ще визнається існування істини єдиної, спільної для всіх, то у сфері гуманітарних наук таке визнання серед загалу скоріше виняток, ніж правило. Більше того, нерідко будь-яку випадкову, наївну, не завжди обґрунтовану думку ще й закликають відстоювати, нехтуючи вимогою спочатку її перевірити на предмет істинності. Чи не є це сучасною софістикою?

Очевидно, є. Розвінчати її дозволяє аналіз природної мови, яка містить достатньо логічних аргументів проти прийняття будь-яких висловлювань як істинних. Наприклад, коли кому-небудь кажуть, що він "надто високої думки про себе", то це означає, що він висловлює про себе невірну, неправильну, неістинну думку. В українській мові це "гадка". Гадати, це ще не означає говорити істинно. Це може бути передбачення, яке, знову ж таки, не завжди справджується, тобто не стає правдою. Іншими словами, "бути надто високої думки про себе" означає обманювати себе та інших.

В нашій щоденній мові є й інший приклад, що "працює" проти софістів усіх часів і народів. Наприклад, коли людина молодого віку досить здібна, освічена, креативна, але за характером надто скромна, сором'язлива, невпевнена в собі, з досить низькою планкою домагань, тоді кажуть: ця молода людина могла б багато чого в житті досягти, але їй заважає "недовірливість". І в цьому випадку, як і в першому, йдеться про неістинність власної оцінки. Отже, можемо констатувати, що софісти за істину приймали гадку, підміняли її гадкою.

Таким чином, навіть без академічної філософії, на рівні буденної свідомості, чисто інтуїтивно, через щоденне мовлення індивід схоплює відмінність між існуючим та істинним. І ця відмінність, цей досвід часто осідає в

народних прислів'ях та приказках, які є компендіумом народної мудрості. Сказане нами, Г. Гегель інтерпретує так: "...софісти розглядають явище, яке вони схоплюють в гадці; вони, відповідно, також розглядають думки, але не чисті думки, або, інакше кажучи, не те, що є в собі і для себе" [12: 158].

Відстоюючи філософію як діяльність теоретичну, діяльність, що прагне до статусу науки, І. Кант зауважував, що не можна приймати як основоположення думку, "що буденний розум без науки, який називають здоровим глуздом, може досягти більшого у розв'язанні найбільш величких проблем, що складають задачу метафізики, ніж спекуляція" [13: 694].

Звичайно ж, людина не може обійтись в процесі пізнання без чуттєвого сприйняття світу, але його недостатньо для істинного знання. Справжнє, істинне знання "не дається безпосередньо чуттям, тому що в останньому знаходить собі місце будь-який зміст" [12: 151].

Софісти в основу пізнання кладуть наявний світ матеріальних речей, які сприймаються чуттями, а "чуття – цілком суб'єктивна свідомість" [12: 151]. Оскільки до того ж речі матеріального світу змінюються, постійно знаходяться в стані становлення, то причиною релятивного розуміння істини у софістів є не лише суб'єктивність чуттєвого сприйняття, а й плинність самого світу.

Зіткнувшись з безглуздом, яке супроводжувало софістів, Сократ намагався подолати їхню суб'єктивність у розумінні істини. Адже коли все істинно, коли у кожного вона своя, тоді це нагадує дитячу гру "зіпсований телефон". За таких умов неможливо облаштувати спільне життя, організувати колективну працю, врешті-решт, про що-небудь домовитись, вирішити господарський чи інший спір.

Подолання суб'єктивності Сократ шукав у людині, у людському розумі. Його знамените кредо: "Пізнай себе" означало, що джерелом істини не можуть бути мінливі речі. Якщо предметом істини визнати мінливі речі, то це, на думку Сократа, неминуче призведе до релятивності, мінливості нашого знання. Цього бути не може, тому що істина повинна бути єдина для всіх. Коли предметом істини є предмет плинний, то й істина буде непостійною, релятивною. А це знову ж таки веде до тієї ж суб'єктивності, коли кожен, щоб він не говорив, буде претендувати на істинність.

Сумнівним є покладання в пізнанні істини і на власний розум кожного. Визнавши місцем осідку істини розум, визнавши розум джерелом істинного знання, Сократ дуже нагадував софістів, адже коли кожен індивід буде шукати істину в собі, то невідомо, віднайде він у своєму розумі істину спільну, єдину для всіх, чи знову кожен свою.

Цікавим є питання про те, звідки Сократ почерпнув ідею, що істину слід шукати в розумі? Зразком для відповіді не це питання є діалог Платона "Гіппій Більший". Спробуємо відповісти на це питання, аналізуючи саму дискусію, змістом якої є відкидання крок за кроком хибних думок. Така процедура наводила на думку, що істина міститься у розумі, адже саме в ньому шукачі істини "копирсаються", ведучи розмову про істинне пізнання. Маевтика, як спосіб допомоги в народженні істини, спрямована на те, щоб віднайти її в розумі, де вона, очевидно, і знаходиться.

Підказкою для такого розв'язання проблеми істинного мислення було, очевидно, й спостереження за тим, як окремі матеріальні речі з'являються і гинуть, а за новими зберігається та ж сама назва. Наприклад, костюм зношується, але новий зберігає за собою ту ж саму назву, він

залишається костюмом. Те ж саме з живими істотами. Мавпи, леви, жирафи народжуються і гинуть, але народжуються нові, яких називають все тими ж мавпами, левами та жирафами.

Для античної людини вже на тій стадії інтелектуального розвитку найменування предмета, виходячи з вищенаведених прикладів, відділялось від самого предмета. Виникало питання: "А де ж існують ці імена?" Цілоком логічно виходило, що вони "зберігаються" в розумі, адже до предметів жорстко вони не "прив'язані".

Аналізуючи філософію Сократа, як попередника та вчителя Платона, Г. Гегель зазначав, що Сократ "розвиває всезагальне із конкретного випадку і виявляє поняття, яке в собі існує в кожній свідомості" [12: 44]. Але справа в тому, що в кожній свідомості всезагальне, яке відображається в понятті, не існує в "чистому" вигляді. Ця обставина затемнює істину, а нерідко стає передумовою хибного її розуміння. В буденній свідомості поняття як істина існує тільки в собі, тоді як істинність мислення полягає в тому, щоб воно було і для себе, тобто було свідомим своєї сутності. Це вимагає його повернення до самого себе, становлення самосвідомості.

Усуваючи недоліки сократівського розуміння істини, Платон спробував елімінувати із процесу пізнання будь-яку можливість суб'єктивності. Для цього йому було потрібно віднайти такий предмет істини, який би був незмінним. Оскільки у світі матеріальних речей панує мінливість, то предмет істини йому прийшлося винести за межі існування цих речей. Предметом пізнання і сутністю матеріальних утворень та відносин між ними стали ідеї. В основі такого вирішення проблеми, як здається, лежали спостереження, про які ми говорили вище. І. Кант стосовно такого кроку античного мислителя висловився

так: "Платон покинув чуттєво сприйманий світ, тому що цей світ ставить вузькі рамки розсудку, і відважився пуститись за його межі на крилах ідей в пустий простір чистого розсудку" [13: 110].

Отже, Платону вдалось поняття розуму звільнити від чуттєвого "антуражу", створити умови для пізнання істини, виходячи з природи людського мислення. Більше того, він поставив ідеї в основу всього світу, зробивши їх сутністю матеріальних речей, прообразами останніх. Ідея Блага в його філософії стала найвищою метою пізнання, справжнім, істинним буттям. Нехай до кінця непослідовною, але світоглядну систему, яку він створив, з повним правом можна назвати ідеалістичною. Ідеалістичною в позитивному значенні цього слова. З цього приводу Г. Гегель зазначав: "Ми не повинні, однак, мислити платонівський ідеалізм як суб'єктивний ідеалізм, як той дурний ідеалізм, який ми зустрічаємо в новітній час..." [12: 149].

Платону вдалось те, чого не зуміли зробити його попередники. Він виділив в окремий світ поняття людського розуму, які, як виявилось, потрібно вивчати, якщо ми ставимо перед собою мету пізнати істину. «Ідеалізм Платона, який виділив "світ ідей" як особливий спеціальний об'єкт дослідження, створив передумову для аналізу особливого роду предметів – предметів ідеальних і ідеалізованих, понять самих по собі, безвідносно до того, як вони отримані і в якому відношенні до речей вони знаходяться» [2: 171].

Однак, було б невірно трактувати платонівське вчення про ідеї як можливість отримати на його основі довершене знання на усі часи. А саме так здобутки Платона у сфері філософського мислення інтерпретує А. Геворкян. "Теорія пізнання Платона, – зазначає він, – яка проявляється в його теорії ідей, є строго науковою, яка

і сьогодні не втратила своєї актуальності, оскільки вона описує сутність людського мислення, яке і для Платона, і для нас, людей XXI століття, незмінна" [8, с. 58]. Актуальність філософії Платона не заперечуємо, але стосовно її незмінності в сенсі неможливості подальшого вдосконалення прийняти не можемо, адже це суперечить не лише принципу невідпинного розвитку, а й тим вадам, які притаманні філософському вченню Платона. На це вказував не лише Аристотель, найближчий учень та друг Платона, а й Г. Гегель у своїх знаменитих "Лекціях з історії філософії".

Аристотель стосовно винесення Платоном ідей за межі світу матеріальних речей, відриву сутності речей, чим є ідеї, від самих речей зауважував: "...слід, скоріше всього, вважати неможливим, щоб окремо одне від одного існували сутність і те, сутністю чого вона є" [14: 88]. Цим зауваженням він висловив своє неприйняття дуалізму, який з великими потугами Платону вдалось частково подолати, винайшовши три форми зв'язку ідей з речами. Оскільки таке подолання розриву двох світів не є достатньо обґрунтованим Платоном, то це дало підстави деяким дослідникам назвати його філософську позицію дуалістичним ідеалізмом.

Як би там не було, але спираючись на критичне засвоєння філософії Платона, зазначаємо слідом за Г. Гегелем, що в автора вчення про ідеї має місце "змішування уявлення з поняттям" [12: 142]. Платон в процесі обґрунтування існування світу ідей часто вдавався до міфів та уявлень. Це завадило йому представити в теорії "чисте поняття", яке змістовне саме в собі.

Сьогодні ми, аналізуючи філософію учня Аристотеля-, значною мірою її реконструюємо, приписуємо їй деякі характеристики, які в оригіналі якщо і не відсутні, то принаймні виражені

смутно та суперечливо. З одного боку, оцінюючи вчення античного мислителя, Г. Гегель зазначав, що "своїм зображенням ідей Платон розкрив перед нами інтелектуальний світ, але не той, який знаходиться по ту сторону дійсності, на небі, в якомусь іншому місці, а дійсний світ" [12: 138]. А з другого боку, світ ідей Платона таки існує у його світогляді як окремий світ, як відокремлене існування від матеріальних речей. І таке відокремлення йому було вкрай необхідне, оскільки без усталеності, без незмінності предмета істини годі було на тому рівні розвитку людського інтелекту пояснити існування істини як єдиної, спільної для усіх, а значить, об'єктивної.

Із-за непослідовності, розколу єдиного світу на два світи вчення Платона стало, з одного боку, вихідним пунктом дослідження людського розуму і становлення європейської науки, а з другого, – його вчення через низку трансформацій явилось підґрунтям релігійної, зокрема християнської свідомості. "Платон і його філософія, – зазначав Г. Гегель, – більш усього сприяла тому, що релігія зробилась організацією розумного, царством надприродного, так як він уже поклав цьому великий початок" [12: 117].

Однак, слід розрізнити філософію Платона і його релігійну інтерпретацію, незважаючи на багато спільного, що між ними є. І тут без Г. Гегеля не обійтись. Відповідно до його оцінки зробленого Платоном, сутність вчення про ідеї полягає в тому, що "не чуттєво існуюче є істинним, а лише визначене всередині себе, в собі і для себе всезагальне є суцим у світі, лише інтелектуальний світ є, відповідно, істинне, гідне пізнання, і взагалі вічне, в собі и для себе божественне" [12: 138].

У цьому контексті, розглядаючи душу, Платон розуміє її безсмертя не так, як вона трактується в релігійній

свідомості. Для нього душа є тільки моментом духу, він бачить її сутність лише у всезагальному. Істинне її буття полягає не в чуттєвій одиничності, а у всезагальній сутності. Тому безсмертя душі "цікавить Платона не з того боку, з якого воно цікавить нас в релігійних поглядах" [12: 145]. Але й тут, пояснюючи пізнання як пригадування, він вдається до переказів, міфів, свідчень жерців, чим відступає від трактування душі як всезагального. Багато в чому, розповідаючи про душу, він звертається до уявлень, що свідчить про відхід від "чистого", понятійного мислення.

Про зв'язок філософії Платона з християнською релігією свідчить церковне таїнство "причастя". Його змістом є переведення у релігійний ритуал такої форми зв'язку ідеї і речі як причетність. Сміслом "причастя" є досягнення віруючим причетності до Бога через символічне споживання тіла і крові Ісуса Христа. Це таїнство дозволяє віруючій людині наблизитись до Бога, завдяки чому з неї спадає облуда, "земний бруд", вона очищується від гріхів, наближається до праведника.

Висновки та перспективи дослідження. Філософія Платона, як і вся історія філософії, цінна тим, що її вивчення та аналіз допомагають людині у формуванні теоретичного мислення, мислення в поняттях. І нехай вона не без недоліків, не без вад, які давно усвідомлені та подолані коментаторами і критиками, її неперехідна цінність полягає у тому, що тим, хто до неї звертається, відкриваються шляхи, на яких успіхи попередників здобуті. А це є найкращий, найефективніший спосіб виробити здатність до самостійного мислення, оскільки історія становлення філософських вчень, у нашому випадку становлення та перипетії вчення Платона про ідеї, знайомить не лише з результатом, досягненнями мислителів минулого, а й з тим

шляхом, на якому ці досягнення були отримані.

Філософія Платона залишається невичерпним джерелом пізнання та заглиблення в тайни теоретичного мислення. До неї звертались і будуть звертатись все нові й нові покоління і кожне з них з висоти більш високого рівня розвитку мислення буде відкривати в ній раніше невідомі грані теоретичного мислення в часи його зародження.

У своїй науковій розвідці ми звернули увагу на теоретичні передумови філософії Платона та на ключові моменти його вчення. Здійснили спробу витлумачити його базові елементи на сучасному емпіричному матеріалі та пов'язати їх із проблемами сьогодення. Вважаємо, що регулярне звернення до витоків теоретичного мислення конче необхідне для формування і підтримання в суспільстві високого духу допитливості та самостійного мислення.

Конкретним висновком, що впливає із заявленої мети нашого дослідження, є демонстрація того, що в часи Платона істина розумілась як незмінна і способом забезпечення її незмінності, об'єктивності було винесення її предмету поза межі мінливого світу матеріальних речей. В цьому полягав її конкретно-історичний характер, а, відповідно, і обмеженість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Асмус В. Ф. Античная философия. М.: Высшая школа, 1999.
2. Богомолов А. С. Античная философия. М.: Изд-во МГУ, 1985. 367 с.
3. Гадамер Г. Г. Диалектическая этика Платона. Феноменологическая интерпретация "Филеба". СПб., 2000. 256 с.
4. Лосев А. Ф. Жизненный и творческий путь Платона // Платон. Соч. В 3-х томах. Т. 1. М., 1990. С. 3–63.
5. Мамардашвили М. К. Лекции по античной философии. М.: Аграф, 1997.
6. Тихолаз А. Г. Платон и платонизм в русской религиозной философии второй

половины XIX – начала XX веков. Киев: ВиРА "Инсайт", 2003. 367 с.

7. Хлебніков Г., Степанов В., Глушченко Ю. Платонівська рефлексія філософії. Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Випуск 1 (10). Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства. Слов'янськ, 2019. С. 84–96.

8. Геворкян А. Т. Тайна Платона: Текст лекций. Ереван: Чартарагет, 2008. 144 с.

9. Rodziewicz A. Idea i forma. IDEA KAI EIDOS. O fundamentach filozofii Platona i presokratyków. Wrocław, 2012.

10. Античные философы (Свидетельства, фрагменты, тексты). Составил доц. А. А. Аветисян // К.: Изд-ство Киевского госуниверситета им. Т. Г. Шевченко, 1955. 313 с.

11. Гегель Г. Лекции по истории философии. Книга первая. СПб: Наука, 2001. 350 с.

12. Гегель Г. Лекции по истории философии. Книга вторая. СПб: Наука, 2001. 423 с.

13. Кант Иммануил. Критика чистого разума. Сочинения в шести томах, Т. 3. М.: Мысль, 1964. 799 с.

14. Аристотель. Метафизика. Соч. в 4-х томах. Т. 1. М.: Мысль, 1976. 550 с.

REFERENCES (TRASLATED & TRANSLITERATED)

1. Asmus, V. F. (1999). *Antichnaya filosofiya. [Antique philosophy]*. M.: Vysshaya shkola (in Russian).

2. Bogomolov, A. S. (1985). *Antichnaya filosofiya. [Antique philosophy]*. M.: Izd-vo MGU (in Russian).

3. Gadamer, G. G. (2000). *Dialekticheskaya etika Platona. Fenomenologicheskaya interpretaciya "Fileba". [The dialectical ethics of Plato. Phenomenological interpretation of "Fileba"]*. SPb. (in Russian).

4. Losev, A. F. (1990). *Zhiznennyj i tvorcheskij put' Platona. [Life and career of Plato]*. *Platon. Soch. V 3-h tomah. T. 1. M. S. 3–63.* [in Russian].

5. Mamardashvili, M. K. (1997). *Lekcii po antichnoj filosofii. [Lectures on Ancient Philosophy]*. M.: Agraf. (in Russian).

6. Tiholaz, A. G. (2003). *Platon i platonizm v russoj religioznoj filosofii vtoroj poloviny XIX – nachala XX vekov. [Plato and Platonism in Russian religious philosophy of the second half of the XIX - early XX centuries]*. Kiev: ViRA "Insajt" (in Russian).

7. Khliebnikov, H., Stepanov, V., Hlushchenko Yu. (2019). *Platonivska refleksiiia filosofii. [Platonic reflection of philosophy]*. *Visnyk Donbaskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Vypusk 1 (10). Seriiia: Sotsialno-filosofskki problemy rozvytku liudyny i suspilstva. Sloviansk, 84–96.* (in Ukrainian).

8. Gevorkyan, A. T. (2008). *Tajna Platona: Tekst lekcij. [Plato's Mystery: Text of Lectures]*. Erevan: Chartaraget (in Russian).

9. Rodziewicz, A. (2012). *Idea i forma. IDEA KAI EIDOS. O fundamentach filozofii Platona i presokratyków. [Idea and form. IDEA KAI EIDOS. On the foundations of Plato's philosophy and presocratics]*. Wrocław (in Poland).

10. *Antichnye filosofy (Svidetel'stva, fragmenty, teksty)*. (1955). [Ancient philosophers (Testimonies, fragments, texts)]. K.: Izd-stvo Kievskogo gosuniversiteta im. T. G. Shevchenko (in Russian).

11. Gegel', G. (2001). *Lekcii po istorii filosofii. Kniga pervaya. [Lectures on the history of philosophy. Book one]*. SPb: Nauka (in Russian).

12. Gegel', G. (2001). *Lekcii po istorii filosofii. Kniga vtoraya. [Lectures on the history of philosophy. Book Two]*. SPb: Nauka (in Russian).

13. Kant Immanuil. (1964). *Kritika chistogo razuma. [Criticism of Pure Reason]*. *Sochineniya v shesti tomah, T. 3. M.: Mysl' (in Russian)*.

14. Aristotel. (1976). *Metafizika. [Metaphysics]*. *Soch. v 4-h tomah. T. 1. M.: Mysl' (in Russian)*.

Receive: October 10, 2019
Accepted: November 28, 2019